

EDUSKUNNAN VASTAUS 294/2002 vp

Hallituksen esitys laeiksi väestötietolain ja henkilökorttilain muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laeiksi väestötietolain ja henkilökorttilain muuttamisesta (HE 236/2002 vp).

Valiokuntakäsittely

Hallintovaliokunta on antanut asiasta mietinnön (HaVM 25/2002 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän lisäksi sellaisiin toimenpiteisiin, että myös valtion eri yksiköiden palvelut ovat laajasti kansalaisten käytettävissä sähköisen henkilökortin avulla.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

väestötietolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun väestötietolain (507/1993) 2 §:n 2 momentti, 4 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 20 §, 21 §:n 2 momentti sekä 22 ja 23 §, sellaisina kuin niistä ovat, 2 §:n 2 momentti laissa 994/1994, 4 §:n 1 momentin 1 kohta, 20 §, 21 §:n 2 momentti ja 22 § laissa 527/1999 sekä 23 § laissa 830/1999, sekä
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 994/1994, uusi 4 momentti, 4 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 615/1998 ja mainitussa laissa 527/1999, uusi 5 momentti, 19 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 527/1999, uusi 3 momentti sekä 21 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 ja 4 momentti, seuraavasti:

2 §

Väestötietojärjestelmä

Maistraatti vastaa virka-alueensa rekisteritiedoista ja niiden ylläpidosta. Maistraatti voi sopia virka-alueeseensa kuuluvan kunnan kanssa,

että kunta vastaa alueensa rakennus- ja huoneistotiedoista sekä niiden ylläpidosta. Kunnalla on tällöin tietojen ylläpitoon liittyvät samat velvollisuudet kuin maistraatilla. Sopimuksen muodosta, tiedoksi antamisesta ja sopimuksen sisältöä koskevista seikoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Sopimuksella ei saa

muuttaa rakennuksen osoite- ja äänestysaluetietojen ylläpitoa.

Edellä 2 momentista poiketen maistraatti voi rekisteröidä väestötietojärjestelmään toisen maistraatin puolesta ilmoituksia, jotka koskevat 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja tietoja. Maistraateista, jotka voivat rekisteröidä edellä mainittuja ilmoituksia, ja ilmoituksista, joita maistraatti voi rekisteröidä, säädetään tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksella. Tiedon rekisteröinyt maistraatti vastaa rekisteröimästään tiedosta.

4 §

Väestötietojärjestelmään talletettavat henkilötiedot

Suomen kansalaisesta talletetaan:

1) henkilön tunnistetietoina henkilötunnus, kansalaisvarmenteeseen sisältyvä sähköinen asiointitunnus, nimi, osoite ja kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka sekä sellaiset tiedot kiinteistöstä, rakennuksesta ja huoneistosta, jotka yksilöivät hänen kotikuntansa ja siellä olevan asuinpaikkansa;

Tarkemmat säännökset edellä 1—4 momentissa tarkoitetuista väestötietojärjestelmään talletettavista tiedoista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

19 §

Varmennettu sähköinen asiointi

Sähköisiin allekirjoituksiin liittyvien Väestörekisterikeskuksen myöntämien varmenteiden tarjoamisesta, varmentajan velvollisuuksista ja vastuista sekä henkilötietojen käsittelystä on lisäksi voimassa, mitä niistä säädetään sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (14/2003).

20 §

Varmennetussa sähköisessä asioinnissa käytettävän varmenteen tiedot

Väestörekisterikeskuksen henkilölle myöntämään sähköiseen allekirjoitukseen liittyvään varmenteeseen sisältyvistä tiedoista on voimassa, mitä laatuvarmenteeseen sisältyvistä tiedoista säädetään sähköisistä allekirjoituksista annetun lain 7 §:ssä. Väestörekisterikeskuksen myöntämässä kansalaisvarmenteessa varmenteen haltijan yksilöivänä tunnistetietona on jäljempänä 21 §:ssä tarkoitettu sähköinen asiointitunnus. Kansalaisvarmenteeseen sisältyy lisäksi muita varmenteen käytön edellyttämiä välttämättömiä teknisiä tietoja.

Kansalaisvarmenteella tarkoitetaan Väestörekisterikeskuksen luonnolliselle henkilölle myöntämää varmennetta, jota käytetään henkilön todentamista, sähköisen allekirjoituksen tekemistä sekä asiakirjojen ja viestien salausta varten ja jonka hakemisessa on noudatettu jäljempänä 23 §:ssä säädettyä menettelyä.

21 §

Sähköinen asiointitunnus

Väestörekisterikeskus antaa kansalaisvarmenteeseen sisältyvän sähköisen asiointitunnuksen. Asiointitunnus voidaan antaa Suomen kansalaiselle sekä kotikuntalain (201/1994) mukaisesti Suomessa vakinaisesti asuvalle ulkomalaiselle, joka on merkitty väestötietojärjestelmään.

Väestötietojärjestelmään merkittävälle henkilölle talletetaan lisäksi sähköisen asiointitunnuksen luonnissa tarvittava tekninen tunnistetieto, joka merkitään henkilön sähköiseksi asiointitunnukseksi silloin, kun hänelle myönnetään varmenne.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua teknistä tunnistetietoa saa käyttää vain sähköisen asiointitunnuksen luonnissa sekä väestötietojärjestelmän sisäisenä teknisenä tunnistetietona.

22 §

Kansalaisvarmenteen ja asiointitunnuksen käsittely

Kansalaisvarmenteet ja sähköiset asiointitunnukset talletetaan rekisteriin (*julkinen hakemisto*). Julkisesta hakemistosta jokaisella on oikeus saada tietoja sen mukaan kuin oikeudesta saada tietoja viranomaisen julkisista asiakirjoista erikseen lailla säädetään.

23 §

Kansalaisvarmenteiden myöntämistä koskeva hakumenettely

Väestörekisterikeskus voi hakijan pyynnöstä myöntää kansalaisvarmenteet henkilökorttilaissa (829/1999) tarkoitetun henkilökortin lisäksi muuhunkin sähköisessä asiointissa käytettävään korttiin tai tekniseen välineeseen.

Henkilökorttilaissa tarkoitettuun henkilökorttiin myönnettäviä Väestörekisterikeskuksen kansalaisvarmenteita koskeva hakemus on jätettävä henkilökohtaisesti kihlakunnan poliisilaitokselle, joka suorittaa hakijan tunnistamisen.

Jos henkilökorttiin talletetaan ja merkitään henkilökorttilain 3 a §:ssä tarkoitettuja tietoja, noudatetaan kansalaisvarmenteiden hakemisessa henkilökorttilain 6 §:n 2 momentissa säädettyä menettelyä.

Väestörekisterikeskus voi kansalaisvarmenteiden myöntämiseksi muuhun kuin 2 momentis-

sa tarkoitettuun korttiin tai tekniseen välineeseen sopia toisen viranomaisen, yrityksen tai yhteisön kanssa, että hakemus voidaan jättää tälle henkilökohtaisesti Väestörekisterikeskukselle edelleen toimitettavaksi. Väestörekisterikeskuksen on tällöin varmistettava, että hakemusten vastaanottaja noudattaa henkilötietolaissa (523/1999) säädettyjä henkilötietojen käsittelyä koskevia vaatimuksia.

Hakemuksen vastaanottajan on tunnistettava hakija toteamalla henkilöllisyys voimassa olevasta, poliisin myöntämästä henkilöllisyyttä osoittavasta asiakirjasta ja tarkistamalla kansalaisvarmenteen hakijan nimenomaisella suostumuksella hakijan ilmoittamat henkilötiedot väestötietojärjestelmästä. Jos hakijalla ei ole poliisin myöntämää henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa tai tunnistamisen varmistamiseksi on olemassa muita erityisiä syitä, hakemukseen liittyvän tunnistamisen suorittaa poliisi. Poliisin myöntämistä henkilöllisyyttä osoittavista asiakirjoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Lain 23 §:n 3 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta päivänä kuuta 200 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

henkilökorttilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 28 päivänä heinäkuuta 1999 annetun henkilökorttilain (829/1999) 11 §:n 2 momentti, *muutetaan* 1 §:n 2—5 momentti, 3—6 §, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 13 § ja 16 §:n 2 momentti, sekä

lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 3 a §, 7 §:ään uusi 3 momentti, 8 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 13 a §, 14 §:ään uusi 4 momentti ja 15 §:ään uusi 3 momentti, seuraavasti:

1 §

Henkilökortti

Henkilökortilla olevan kansalaisvarmenteen avulla henkilö voidaan todentaa varmennetussa sähköisessä asiointissa. Lisäksi henkilö voi henkilökortilla olevien varmenteiden avulla tarvittaessa sähköisesti allekirjoittaa ja salata lähettämänsä asiakirjat ja viestit.

Poliisi antaa hakemuksesta alaikäiselle henkilökortin, jos alaikäisen huoltajat siihen suostuvat. Jos huoltajia on yhtä useampi eikä joltakin heistä matkan, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi voida saada suostumusta ja jos ratkaisun viivästyttämisestä aiheutuisi kohtuutonta haittaa, ei hänen suostumuksensa asiassa ole tarpeen. Poliisi voi ilman huoltajien suostumusta antaa alaikäiselle hakemuksesta henkilökortin, jota ei kuitenkaan voida käyttää matkustusasiakirjana eikä sähköisessä asiointissa.

Poliisi voi erityisestä syystä antaa henkilökortin väliaikaisena (*väliaikainen henkilökortti*). Väliaikainen henkilökortti voidaan erityisestä syystä antaa myös ulkomaalaiselle, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa. Väliaikaista henkilökorttia ei voida käyttää sähköisessä asiointissa.

Mitä jäljempänä säädetään henkilökortista, koskee myös alaikäiselle ilman huoltajien suostumusta annettavaa henkilökorttia ja väliaikaista henkilökorttia, jollei erikseen toisin säädetä.

2 §

Henkilökortin sisältö

Henkilökorttiin merkitään myös tieto sähköisessä asiointissa käytettävän varmenteen myöntäjästä. Tämä ei koske alaikäiselle ilman huoltajien suostumusta annettavaa henkilökorttia ja väliaikaista henkilökorttia.

3 §

Henkilökortin teknisen osan sisältö

Henkilökorttiin voidaan myöntää varmenteet sen käyttämiseksi sähköiseen asiointiin. Varmenteet myöntää Väestörekisterikeskus. Varmenteiden myöntämisessä noudatettavasta hakumenettelystä säädetään väestötietolain (507/1993) 23 §:ssä.

Henkilökorttiin sisältyy sähköisessä asiointissa tarvittava tekninen osa, johon talletetaan väestötietolain 20 §:ssä tarkoitetun kansalaisvarmenteen tiedot, sähköisen asiointin edellyttämät kortinhaltijan tunnistautumistiedot ja välttämättömät tekniset tiedot.

Henkilökortin tekniseen osaan voidaan kortinhaltijan pyynnöstä tallettaa eri käyttötarkoituksiin liittyviä teknisiä sovelluksia ja tietoja.

Henkilökortin teknisen osan sovellusten ja tietojen tallettamisessa on huolehdittava siitä, että näitä sovelluksia ja tietoja voivat käyttää vain niihin oikeutetut.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei koske alaikäiselle ilman huoltajien suostumusta annettavaa henkilökorttia ja väliaikaista henkilökorttia.

3 a §

Sairausvakuutusta koskevat sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisessä asiointissa tarvittavat tiedot henkilökortissa

Henkilökorttiin voidaan kortinhaltijan pyynnöstä tallettaa ja merkitä sairausvakuutusta koskevia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisessä asiointissa tarvittavia tietoja.

Kansaneläkelaitos päättää hakemuksesta sairausvakuutusta koskevien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisessä asiointissa tarvittavien tietojen tallettamisesta ja merkitsemisestä henkilökortille. Siitä, onko henkilö vakuutettu Suomessa sairauden varalta, on voimassa, mitä sairausvakuutuslaissa (364/1963) on säädetty.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja henkilökorttiin talletettavia ja merkittäviä tietoja ovat tieto siitä, onko henkilöllä oikeus sairausvakuu-

tuslain 9 §:ssä tarkoitettuihin erityiskorvattaviin lääkkeisiin tai merkittävien ja kalliiden lääkkeiden peruskorvaukseen, sekä kuuluuko hän työpaikkakassaan samoin kuin sairausvakuutuksen voimassaoloaika määräajaisesti vakuutetulle. Henkilökorttiin talletetaan ja merkitään lisäksi tieto näiden tietojen tallettamisesta ja merkitsemisestä päättäneestä viranomaisesta.

Jos henkilökorttiin talletetaan ja merkitään 3 momentissa tarkoitettuja tietoja, kortin tekniseen osaan talletetaan tieto kortinhaltijan käyttämästä kielestä. Henkilökortin tekniseen osaan voidaan kortinhaltijan pyynnöstä tallettaa lisäksi sosiaali- ja terveydenhuoltoon taikka muuhun sosiaaliturvaan liittyviä tietoja ja teknisiä sovelluksia.

Tässä pykälässä tarkoitettut tiedot sisältävää henkilökorttia voidaan käyttää sairausvakuutusasetuksen (473/1963) 13 §:ssä tarkoitetun sairausvakuutuskortin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annetun lain (811/2000) 4 luvussa tarkoitetun sosiaaliturvakortin sijasta.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei koske alaikäiselle ilman huoltajien suostumusta annettavaa henkilökorttia ja väliaikaista henkilökorttia.

4 §

Viranomaisen palveluksessa olevan henkilökortti

Valtion tai kunnallisen viranomaisen pyynnöstä voidaan sen palveluksessa olevalle henkilölle annettavan henkilökortin tekniseen osaan tallettaa hänen tehtäviensä hoitamisen edellyttämät tiedot. Nämä tiedot ovat voimassa niin kauan kuin tehtävien hoito kestää.

5 §

Henkilökortin voimassaoloaika

Henkilökortti on voimassa viisi vuotta. Väliaikainen henkilökortti annetaan enintään neljän kuukauden määräajaksi.

6 §

Henkilökortin antaminen ja tiedonantovelvollisuus

Henkilökortin antaa kirjallisen hakemuksen perusteella kihlakunnan poliisilaitos. Henkilökorttihakemus on jätettävä henkilökohtaisesti kihlakunnan poliisilaitokselle.

Jos henkilökorttiin talletetaan ja merkitään 3 a §:ssä tarkoitettuja tietoja, hakemus voidaan jättää myös sille Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle, jonka kanssa poliisi on tehnyt julkisen hallinnon asiakaspalvelujen järjestämisestä yhteisissä palveluyksiköissä annetussa laissa (802/1993) tarkoitetun sopimuksen. Hakemus on kuitenkin jätettävä kihlakunnan poliisilaitokselle, jos hakijalla ei ole esittää tunnistamisasiakirjana poliisin myöntämää voimassa olevaa henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa. Poliisin myöntämistä henkilöllisyyttä osoittavista asiakirjoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Edellä 3 a §:ssä tarkoitettujen tietojen tallettamista ja merkitsemistä koskeva pyyntö jätetään henkilökorttia koskevan hakemuksen yhteydessä kihlakunnan poliisilaitokselle tai 2 momentissa tarkoitetulle Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle. Jos hakemus on jätetty poliisilaitokselle, poliisi toimittaa pyyntöä koskevat tiedot Kansaneläkelaitokselle.

Henkilökortin antajan on selvitettävä kortinhakijalle kortin käyttömahdollisuudet ja mahdollisen peruuttamisen vaikutukset sekä hakijan oikeus päättää 3 a §:ssä tarkoitettujen tietojen sisällyttämisestä korttiin.

Kun poliisi luovuttaa myöntämänsä uuden henkilökortin, aikaisempi henkilökortin antamispäätös raukeaa ja henkilökortin voimassaolo päättyy. Rauennut henkilökortti tehdään kelpaa-

mattomaksi henkilökorttina ja luovutetaan takaisin sen haltijalle.

7 §

Henkilökortin peruuttamisen edellytykset

Henkilökortti voidaan peruuttaa, jos:

- 1) se on turmeltunut tai sen merkintöjä on muutettu;
- 2) se on kadonnut tai anastettu;
- 3) sitä käyttää oikeudettomasti muu kuin se, jolle henkilökortti on annettu; tai
- 4) henkilökortin 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja on muutettu.

Henkilökortti, joka sisältää edellä 3 a §:ssä tarkoitettuja tietoja, voidaan peruuttaa, jos henkilö ei enää ole vakuutettu Suomessa sairauden varalta tai jos hän ei enää ole oikeutettu 3 a §:ssä tarkoitettuihin korvauksiin taikka jos siinä tarkoitettuja tietoja on oikeudettomasti muutettu.

8 §

Henkilökortin peruuttaminen

Henkilökortin peruuttaa sen antanut viranomainen tai henkilökortin haltijan kotikunnan kihlakunnan poliisilaitos. Henkilökortilla olevia 3 ja 4 §:ssä tarkoitettuja tietoja ja sovelluksia ei voida käyttää peruuttamisen jälkeen.

Henkilökortin peruuttamista koskevan pyynnön voi tehdä 7 §:n 3 momentissa mainitussa tapauksessa myös Kansaneläkelaitos. Henkilökortin peruuttavan viranomaisen on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle kortin peruuttamisesta, jos kortti sisältää 3 a §:ssä tarkoitettuja tietoja. Henkilökortilla olevia 3 a §:ssä tarkoitettuja tietoja ja sovelluksia ei voida käyttää peruuttamisen jälkeen.

13 §

Väestörekisterikeskuksen vastuu henkilökorttiin talletettujen tietojen oikeellisuudesta

Väestörekisterikeskus vastaa ainoastaan niistä henkilökortin tiedoista, jotka se on tallettanut kortille.

13 a §

Kansaneläkelaitoksen vastuu henkilökorttiin talletettujen ja merkittyjen tietojen oikeellisuudesta

Kansaneläkelaitos vastaa ainoastaan henkilökortille talletetuista ja merkityistä 3 a §:ssä tarkoitetuista tiedoista.

14 §

Henkilökorttirekisteri

Kansaneläkelaitos pitää rekisteriä niistä henkilökortin hakijoista, joiden henkilökorttiin talletetaan ja merkitään 3 a §:ssä tarkoitettuja tietoja. Rekisteriin merkitään henkilön sukunimi ja etunimet, henkilötunnus, tieto kortin myöntämisen ajankohdasta, kortin voimassaoloaika sekä tiedot kortin peruuttamisesta. Rekisteriin voidaan lisäksi merkitä muut tarpeelliset tiedot hakemuksesta ja Kansaneläkelaitoksen 3 a §:n nojalla tekemästä päätöksestä.

15 §

Muutoksenhaku

Kansaneläkelaitoksen tämän lain 3 a §:n 2 momentin nojalla tekemään päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla samassa järjestyksessä kuin poliisin tämän lain nojalla tekemään päätökseen ja noudattaen valitusaikaa, joka alkaa vasta poliisin tekemästä päätöksestä.

16 §

Tarkemmat säännökset

Sisäasiainministeriö vahvistaa henkilökortin ja sen myöntämismenettelyssä käytettävän hakemuslomakkeen kaavan kuultuaan Kansaneläkelaitosta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200__ .

Lain 3 a §, 6 §:n 2—4 momentti, 7 §:n 3 momentti, 8 §:n 3 momentti, 13 a §, 14 §:n 4 momentti, 15 §:n 3 momentti ja 16 §:n 2 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta _____ päivänä _____ kuuta 200__ .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 17 päivänä helmikuuta 2003
